

Utolsó árfolyam	pénz		ár
	101.25	101.50	
stti magy. ker. bank.	101.25	101.50	
Kisbirtokos. föld.-int.	101.50	102.	
lsőbbsegek.			
fumei vasut	96.	96.50	
zék-dombv. zák. v.	91.75	92.50	
rozshajóz. társ.			
életi vasut.	91.	91.50	
ugoti v 1874 ki b.	91.	91.50	
yi vasut v.			
-oderb (ezüst)			
lánchid	102.50	104.	
és tozsde-épület	97.	98.	
ansorsjegyek.			
telintézet	175.50	176.5	
sorsjegy	40.	41.	
"	18.	19.	
"	33.50	39.50	
enzemek.			
y (vert)	5.63	5.65	
var 8 fros arany	955.	9.57	
y	9.55	9.57	
bankj. 100 márk,	58.70	58.80	
olyama (3 hóra)			
100 ném. bir. m.	58.70	58.80	
100 holl. frtért.			
100 frankért.	47.70	47.80	
100 frankért.	47.70	47.80	
10 font sterl.	120.20	120.40	
ási árfolyamok.			
aradék	117.50		
os hitelbank	361.		
és leszám. b.	164.		
ank	368.		
bank			
edi kölcsön	116.		

Lmtd

szoro vetőgépeket,
háromvasuekék,
TURÖK,
malomok stb.

Jégladás.

Péterfia-utazán, a régi csordás háznál levő sürcsarnokban naponta reggeli 5 órától 8 óráig friss jég, 25 és 50 krtól feljebb kapható.

Brady Károly,
az érzékeny és emésztett gyógyszerártáru
Kremsierben, Morvaországban.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:
Egy évre 10 frt. Negyed évre 2 ft 50 kr.
Fél évre 5 " Egyes szám — " 5 "

Előfizetési pénz s minden közlemény: tópiacz, VECSEY-ház, földszint a szerkesztőségbe bérmentve küldendő.

Előfizethetni helyben:
TELEGDI K. LAJOS és ifj. CSÁTHY KAROLY könyvkereskedésében és a szerkesztőségnél, Egyébütt a postahivatalok utján.

DEBRECZEN

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petitorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmű, mint szintén több izbeli hirdetések, aiku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdíj: minden beiktatásért külön 30 kr.

„Nyilt-tér”-en megjelenő közlemény minden petit sora 15 kr.
Név- vagy bérmentetlentl beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugyazintén kéziratok nem adnak vissza.

Telepedés.

Ki gondolná, hogy e szó bir nem jelentőséggel a magyar nemzetre nézve, épen arra a nemzetre nézve, mely egész történelmi kora óta folytonos példájával szolgál a számbeli fogyáshoz? Ha olvassuk a híreket, hogy Magyarországból ennyi meg ennyi nép vándorol ki Amerikába, azt megtudjuk érteni, ahöz bőséges magyarázatul szolgál a sanyaru természeti viszonyok közt is polip módra szivattyuzó kormányzat; ahöz magyarázatul szolgál a rozsz vámpolitica miatt nem fejlődhető ipar elmaradottsága és száz meg száz dolog. De hogy Magyarországon újabb telepedések történjenek a jelen viszonyok között, ahöz már nagyon keresni kell az okokat.

Mindenekelőtt nem feledendő el az, hogy nincsen vidék Magyarországon, melyre elmondhatnók, hogy túlnépes. Ellenkezőleg, természeti gazdag tulajdonságait tekintve földünknek, mindenütt azt találjuk, hogy nincs egy falu, nincs egy város, hol munkás kézre ne volna szükség. Nem a mostani viszonyok közt, mert most egymástól alig birunk megélni, hanem olyan körülmények között, midőn teljesen meg vannak adva a feltételek, hogy a munkának sikerét láthatja a munkálkodó.

Temérdek kincs véz el hazánkban évenként használatlanul, azon oknál fogva, mert ha ki előállításával foglalkozik, az a mostoha viszonyok között csak elveszíteni, de nyerni nem tud rajta, nem lehetvén értékesíteni a munka eredményét.

A kormány ez állapot daczára

A „DEBRECZEN” TÁRCZÁJA.

Danton és Marat.

(DUMAS SÁNDOR „Ingenué” című történelmi regényéből.)

ELSŐ RÉSZ.

I. 5.

Dantonnál.

„En pedig, én állítom azt — viszonzá Marat. Egyébiránt a fejtétel büntetés nem új; én láttam azt Lengyel- és Oroszországokban végrehajtani, ott leültetik a szegény bűnöst egy székre, négy-öt lépésnyire tőle egy rakás homok van, arra szánva, mint Spanyolország Aréariban, hogy a vért elrejtse; a hóhér egy pallosvágással választja külön a főt a testtől. Tebát én, mondom önöknek, saját szememmel láttam, hogy az ilyen test főnélkül felállott, néhány lépést tett tántorogva és akkor bukott föl ismét, midőn a homokrakáshoz ért, mely előtte bevert. Ah! azt mondja ön uram, hogy az ön géppe gyorsabb, hirtelenebb, s forradalmi időkben azon előnyt nyújtja, hogy tevékenyebb módon semmisít, mint bármi más, és én járulok azon nézetéhez, és ez maga már a társadalom részére tett nagy szolgálat lesz; de hogy enyhébb lesz? nem, nem, nem uram! — azt tagadom!

„Tebát uram, — kérdezé Danton — azt akarja ön azzal mondani, hogy mi próbát fogunk tenni az ön géppel?”

„Kedves barátom — az ön gépem csak büntetettek számára van rendelve...

telepit Magyarország földjén Magyarország népességéből. Ugy tesz, mint ha egy nagy szükségét iparkodnék orvosolni. Olyan színt ad a dolognak, mintha a szükség kényszerítene e tényre, legalább ki távolról szemléli a dolgot, könnyen arra a gondolatra jöhet, hogy Magyarország városai, régi telepei annyira túlnépesek már, hogy még a magas fokra emelkedett ipar sem képes többé kenyeret adni az éhezőknek...

Fájdalom, a dolog nem úgy áll. Ha valami indokolhatja a telepítést, úgy az épen ott rejlik, hogy a pangó ipar miatt, tisztán csak földmívelésre szorult népesség már-már összeroskadva a terhek alatt, oly nem segélyre szorult, hogy a földbirtokot kell jobban terjeszteni, ne hogy koldusbotra jusson még a földműves is. Városaink néptelenek, a fővároson kívül egy sem közelíti meg a százezeret.

Másik elfogadható indok, a nemzetiségi politikai indok volna. A telepítés a magyar fajból idegen fajok közé történik. Tekintve ama erőlködést, melynek terére a különben jámbor magyar a nemzetiségek részéről megtámadatva lépett s tekintve a haladást, mit ezen a téren rövid idő alatt tett nemzetiségünk szempontjából, nem épen közönyös dolog az, ha betesszük lábunkat arra a térre, honnan a 48-diki mézárások folytán kikellett jönnünk, de ehhez nem elégséges 3 falu alkotása, nem elégséges 10-é sem, ehhez mindenké fellett jó törvények szükségesek és egy ilyen telepítésnek csakis jó törvények mellett volna értelme. Hogy

ezzel azt akarom mondani, hogy meg fogják azt próbálni a bűnösök fejével.

„Helyes! Guillotin ur, aljon mellé a legelső elítéltnék, kinek feje az ön gépe használása folytán le fog gördülni; emeje fel e fejet, azon pillanatban kiáltsa a fölébe azon nevet, melyet életében viselt, és látni fogja ön, hogy ezen fő, szemeit kinyitván önfelé fordítandja, ezt fogja ön látni uram!

„Lehetetlen.

„Ezt látni fogja ön, uram! ismétlem önnek; és ezt látni fogja ön!...

Marat oly meggyőződéssel mondotta ki e szót, hogy senkise kísérlette meg, még Guillotin orvos sem, ha nem az életnek, de legalább a levágot fő érzékének tovább tartását megtagadni.

„De mind a mellett is, doctor, — mondá Danton és daczára az ön leírásának, nem igen pontos felfogásom van az ön gépről.”

„Lásd — mondá felállva és Dantonnak egy vázlatot átnyujtva, egy fiatal ember ki épen belépett volt a nélkül, hogy a szerfelett élénk beszélgetés alatt észrevették volna, leült és a Guillotin ur által leirt borzasztó gép vázlatát egy darab papírra lerajzolta, — lásd Danton, ez azon gép... Felhúdot fogni már most?”

„Köszönöm Dávid — válaszolá Danton — „Ah igen jó”. — „De ugy tetszik hogy a te géped működik?”

„Igen — feleli Dávid — „épen kétszöbösen három gyilkoson igazságot szolgáltatni; egy van itt mint látod, a kin épen végrehajtják az ítéletet, kettő pedig kik várokoznak.”

„Es ezen három gyilkos: Cartouche,

pedig az mennyire hiányzik, azt mutatják nemzetiségi és iskolai viszonyaink.

Nem tudjuk felfedezni a bányászati telepítéseknek szükségszerű voltát, ellenkezőleg ugy látszik előttünk, hogy az erőltetett s hogy annak kivitelére talán a hiúság is szolgált nem csekély mérvben alapul?! Mindegy! most már végzett dolog előtt állunk, a falnak alapkövei letétek, többé hátrálni nem lehet a kormány- nak, ha csak gyalázatot nem akar vallani...

Mi nemzetiségi szempontból várunk sokat e ténytől. Aldás lesz jutalma, ki az eszmét megtestesítette, ha a magyarság tényleg hódítani fog; átok, ha az oda telepítettek elfajzanak, elkorcsosodnak.

A magyar kormányon van a felelősség. Meglássuk, hogy álija meg a sarat.

— A királyi kézirat, melylyel br. Oreczy Béla miniszter megbizatik a honvédelmi miniszterium ügyeinek ideiglenes vezetésével, már legközelebb megjelenik a hivatalos lapban.

— A múlt évi zsinat határozatára a kormány által tett észrevételeket közli a hivatalos lap. A kormány „örömmel üdvözli,” hogy a ref. egyház sikerült kísérletet tett, hogy alkotmányos szervezetét egyöntetűen megállapítsa; helyesli azon ténit is, hogy az erdélyi ref. egyház egye- sünt a magyarországi ref. egyházzal; ör- vend az egyetemes reformát. egyházi köz- alap megteremtésére irányzott törekvésen is, de nem helyesli, hogy a zsinat a köz- oktatás ügyét is szoros összefüggésbe hozta

Mandrin és Poulaillet, ugy-e? — kérde- dezé Danton.

„Nem, ezen három gyilkos: Vanloo, Böhéher és Wattean.”

„Es vajjon kit ölteek ök meg?”

„Istenemre a festészetet.”

„Uram az asztalon az étel” jelenté egy inas disztriberában, Danton dolgozó- szobája két ajtaját kinyitván, mely most, — csak egy napra — étteremmé alakit- tatott at.

„Az asztalhoz, — asztalhoz”, kiáltá Danton.

„Danton ur, mondá Marat, azon sze- rencsenek emlékeire, hogy ma önnel össze- talalkoztam ajándékozta nekem Dávid ur rajzvázolatát.”

„O! Igen örömet” — válaszolá Dan- ton. — „Látod Dávid, hogy megraboltak engemet!”

Es oda nyujtá a rajzot Maratnak.

„Légy nyugodtan, — viszonzá Dá- vid — „csinálok én neked egy másikat s talán mit se fogsz veszteni a csere miatt.”

E szók után a nagyszobába mentek, vagyis inkább mint mondtuk, az étte- rembe.

A z e b é d.

A kettős ajtót kinyitva, az inas va- lóságos viláosság hullámokat vetett által az ebédlebből a nagy terembe; mert ámbár csak négy óra volt még délután, mely órában szoktak ebédelni az akkori időben, az ablaktáblákat bezárván és a függönyö- ket leeresztvén éjjelt rögtönöztek és ezen éjjelt, a csillárok, karosgyertyatartók, lám- pák erős szaporítása által kivilágították, melyek kettős sorban aggaffatván fel a

az alkotmányval. Az iskola nem különít- hető el az államtól. E részre nézve felhi- vatik a zsinat, hogy az alkotmány szerve- zeti munkálatakból az iskolákról szóló második részt különítse el, továbbá, hogy a hol a munkálataiban a „törvény” szó elő- fordul, e szó élébe az „egyházi” jelzőt illeszse.

— A háboru. Az angolok Neüche- ben számos halottat és sok ágyut találtak. Az angol csapatok tegnap Serapeumot meg- szállották. Négy agyunasz, mely a Suez- csatornán örjáratokat teljesít, az arabokat a partról elűzte. Tegnap 600 angol ka- tona a gabriáli vasusi allomástól Kafr-el- Dewar irányában k é m s z e m l é r e indult és az ellenséggel megütközött. A ré s z l e t e k m é g i s m e r e t l e n e k.

— Herczegovinában a lázadás folyvást nagyobb méreket ölt. A felhiva- talos lapok is bevalják jámbor arcczal, hogy épen olyan tünetek mutatkoznak ott, mint az okkupáció előtt.

A debreczeni reáliskola.

I.

Mikor Debreczen szab. kir. városa minden jóert lelkesülő, a közművelődes érdekeit mindig szem előtt tartó s ezért áldozatkészséget soha meg nem tagadó kö- zönsége a városi képviselő testületnek 1873. évi augusztus havában tartott köz- gyűlése alkamával a városi főrealtanoda felállítását elhatározta. és ez intézetet meg azon évben fel is állította, — bizonyara nem tette azért, hogy az akkor miniegy divatszertü aramlatnak hódoljon, de igenis azért, mivel a nemes város intező körei és azokkal egyetertő képviselő testület ezen tanoda szükséges voltáról, — külö- nösen helyi érdekeinket tekintve, — meg

szifra párkányzaton, a szobát tűzfejdiszszel koszoruztak fel.

Azonfelül szemmelátható volt, hogy a semmisítő törvényszeki ügyvéd irodaja- ban, azon nagy ténnek, mely abban telje- sítésbe fogna menni, mindent feláldoztak. — Az iroasztal két ablak köze tolatott a nagy mahagoni karosszék bőr párnájával együtt egy rögtönzött poharék ala ta- szittatott, függönyök feszítettek ki az iro- many szekrenyekre hogy a czimpapirokat eltakarják és hogy megfoghatóvá tegyék, miszerint minden ügyvédi üzlet, barmi- nemű legyen is az, másnapra halasztatott, a szoba közepén végre terítették meg az asztalt, ebédelésre.

A kerek alakú asztal, a legfinomabb abroszszal befedve pompás asztalékkal vala feldiszitve, mely tündökölt a virág, ezüst- és kristályedényektől és ennek közepében, Hora, Pomona, Ceres, Diana, Amphitrite, a Nymphak, Najadok, Hamadryadok, a különféle konyhai egybevetések ezer ter- mészetes képviselőinek csinos alakú s ál- lásu kis szobrai lehetett látni, s ezen egybevetések jó ebédet ígértek, milyen, a kertek, mezők, erdők, a tenger, folyó- vizek legválogatottabb terményeinek jelen kell lenniük.

Mindenik vendégnek asztalkendőjére egy kártya volt téve, melyen jól olvasható írással a konyhaczedula le volt másolva, hogy kiki miután ételét előre megvá- lasztotta, kiszámítással és az eledelék meg- különböztetésével ehessék.

(Folyt. köv.)

voltak gyűződve. — De fájdalom, az idővel az emberek is változnak, mert különben nem volna elképzelhető, hogy a reálisok létesítői közül sokan, kik akkor oly nemes buzgósággal karolták fel az eszmét, teremtve a legszebb reményekkel kecsesítő s majdan a város díszévé váló intézetet, mostoha gyermek sorsára juttassák azt.

Jelen sorok íróját nem irói viselkedés vezette, midőn elhatározta magában hogy a reálisok, de kiválóan a debreczeni reálisok érdekében szólaljon fel, de igenis hogy azon meggyőződésének, mikép hazánk, főleg pedig Debreczen vidékének ily intézetre égető szüksége van, kifejezést adva, a reálisok ügyének előmozdítására tőle kitelhető módon hozzá járuljon. Főüdvöskéje leendő, minden személyeskedést kerülve egész tárgyilagosan szólni a dologhoz.

Az így megvilágítására következő pontok fognak tárgyalás alá venni:

1. Mi az oka, hogy országosra a nagy közönség néhány év óta a reálisoktól nem részesíti oly pártolásban, minő az előtt?
2. Van-e általában, de különösen Debreczen városának szüksége reálisoklára?
3. Az élő nyelvek nagyfonsága és azoknak a gymnasiumban nem kellően való méltatása.
4. A debreczeni reálisok eddigi állapota.

I. Mi az oka, hogy országosra a nagy közönség néhány év óta a reálisoktól nem részesíti oly pártolásban, minőben azelőtt.

Ismeretes dolog, hogy hazánkban ez előtt a reálisok csak hat osztályú volt, melynek bevezése után annak növekedését ugyanannyi azon joggal bírt, mint jelenleg ez intézet nyolc osztályát végzett és érettségi vizsgálatot tett növendéke, azaz műgyetemre mehetett, katonai egyéni önkényességet élvezett, a vasutnál gyakornokul felvették stb.

Ekkor volt a reálisok virágzás kora azok szerint, kik valamely tanintézet jelenségét csak az azt látogató tanulók száma után szokták megítélni, mert akkor csak amugy özlönlöttek a tanulók a reálisokba, úgy hogy kisebb városokban is a tanulók száma megközelítette az 500 at.

A szülő — számot vetvén magával, s egyedüli czélul tűzvé ki magának, hogy szülőföldjén minél előbb bocsássa ki szárnyait, reálisokba adta fiát, talán nem is tördőve ennek hajlamával — már csak azért is, — hogy két évi nem csekély összegbe kerülő ellátási és tanítási költségét takarítsa meg. És csakugyan örülhetett annak a lelke, ki a tanintézet jóságát csak a tanulók számától teszi függővé. E sorok írója azonban nem habozik kimondani, hogy ez akkori állapot abnormalis, beteges volt, nem azért, mintha az akkori reálisok a várakozásnak kevés kivételével, — megfelelni nem lelt volna képes, de igenis azért, — mivel a szülők részéről az „a czél szentesíti az eszközt, (t. i. kevesebb idő alatt és kevesebb pénzben ugyan azt elérni) nagyon is kirítt. Mondom beteges állapot volt, és hogy némi hasonlattal éljek, egyik vesztélyes betegségre volt hasonló, melyet az orvosok szivvultengés néven neveznek. A bajon segíteni kellett. Orvos is akadt nem egy, de sok.

Rákfenét láttak ott, hol biztos gyógyító könnyű szerrel orvosolhatták volna a bajt. Szemére lobbantottak a reálisok, hogy végzett növendékei még a műgyetem látogatására sem bírnak kellő képességgel holott épen akkor e sorok írójának nem egy magyar ajkú reálisokai végzett tanítványa a külföld egyik híres épen hazánkban kedvelt német egyetemén Zürichben és Bécsben is nem csak hogy elegendő előképzettségenél fogva haladhatott, hanem kiváló előképzettségenél fogva annak dacára, hogy még az előadási nyelvvel is kellett küzdenie csaknem minden tudományból „kittinő“ osztályzatot nyert. A bajt hát korántsem volt oly nagy mérvű minőnek akkorában némelyek, kik most az ellenkezőt vallják, esetelték.

Tagadhatlan, hogy a nyelvekre akkor igen kevés gondot fordítottak, és hogy helyén volt ezen baj orvoslására utat módot keresni, de sok volt a jóból, midőn 2 évvel megtoldották a reálisokai folyamat. Tul a Lajtán a reálisok most is csak 7 osztályúak és mégis megfelelnek, noha ottan talán még többet követelnek a reálisoktól végzett növendéktől. Nalunk is elég lett volna a nyelvi oktatás hiányát pótló, a reálisokai tanfolyamát 6 évről 7-re emelni, nem pedig látszólagos jó-

akarathól ez intézeteknek 8 osztályúakká való tétele által azok életerét mintegy el-elmettszve azon súlyos beteg sorsára juttatni: kinek baját a jártas orvos is csak tapogatózva igyekszik gyógyítani és mely beteg felgyógyulását csakis még meglevő életerejétől várhatja. Szóval, a reálisok csak is tanulók számában való hanyatlását, azaz a szülőknek ez intézetül való elidegenedését, csak azoknak 8 osztályúakká való tétele eredményezte, de utóbbi időben a szülők bizalma megint a reálisokai felé kezd fordulni, úgy hogy biztosan remélhető, miszerint kevés idő múlva megint virágzásnak fognak indulni, annál inkább, mint hogy a reálisokai mai szervezeténél fogva a reálisokai végzett növendék a latin és görög nyelv kivételével bátran állhatja ki a versenyt minden tudományból gymnasiumot végzett bármelyik tanulóval, eltekintve attól, hogy két élő világ nyelvet, a német és francia nyelvet, — melyekről alább — beszédben és írásban tökéletesen el-sajátít.

Zimmermann Gyula.
reálisokai tanár.

A magyar orvosok és természetvizsgálók XXII-ik nagygyűlése. Debreczen, aug. 24.

A vándorgyűlés harmadik napjára derültül változott az idő. Talán ennek tulajdonítandó, hogy a tagok a szakosztályi gyűléseken melyek ma délelőtt nyitottak meg, oly kevés számban voltak képviselve, minthogy sokan a kedvező időt inkább arra használták fel, hogy Debreczen nevezetességeit megtekinték.

Az orvosi szakosztályt megnyitó beszéddel dr. Török József főiskolai tanár nyitotta meg. Itt a felolvasó asztalhoz ezután Lichtenberg Kornél budapesti hírneves fülorvos lépett s „a fülbajokról, arányítva a tengeri betegségekhez“ című értekezését olvasta fel, magyarázatokkal kísérve, melyet rövid kivonatban a következőkben ösmertetünk:

A Ménière féle fülszédülés vertige otopatique alatt olyan betegséget értünk, mely sükettség, fülzúgás és szédülési rohamokkal van egybekötve. A szédüléssel, az egyensúlyi zavaroknak mindennemű fordulhat elő, a többi tünetek között még megemlítendő az ajulás, undor és hányás. A bántalomnak pastogramikus jele a nagyfokú, rendszeren gyógyíthatatlan és progresszív sükettség. Az előbb említett tünetek a rozzhallással megfordított arányban állanak, azaz ugyanazon viszonyban javulnak meg, a mennyiben a sükettség előre halad, és tökéletesen megszűnnek, ha teljessé vált a sükettség. A bántalom a legviribőbb egészség közepette, vagy különféle elözményes tünetek után de melyek a közérzetre befolyás nélkül maradtak, léphet fel; a beteg egyszerre elkezd panaszkodni, hogy kábult, szédül, zug a fülé, faj a feje, nemsokára undor és hányás kiegészítik a rohamot. Ez gyakran oly heves, hogy a beteg mozdulatlanul és érzés nélkül fekszik a földön, vagy máskor nem veszi el öntudatát, de sem állni, sem magát fel tartani nem tudja. — Ha fel akar kelni a tárgyak forogni látásának körülötte, ingadozik mintha a föld elcsúszdó lába alatt. Az egyen súlyi zavarok más módon is mutatkoznak a Ménière féle fülszédülésnél, így a beteg gyakran csak hallucinációkban szenved, mert azt hiszi hogy ő forog vagy forogni látja a külső tárgyakat — ez az egyszerű szédülés. A szédülésnek egy másik neme olyan, hol a beteg maga is forog. A rotációs kivételénél a beteg tisztán passzív szerepet játszik, mert nem állhat ellen azon állítólagos magasabb ót kergető hatalomnak. Megjegyzendő hogy a vízszintes helyzet a rohamot gyengíti, míg a függélyes pozíció azokat nagyobbítja.

A mi a fülszédülésnél jelenlevő hallási zsiereket illeti, ezeket a beteg gyakran a kocsai robogásával, a tenger morajával, a katlanbau levő levő víz forrásával hasonlítja össze, máskor meg a szél füttyülésével, a golyó suragásával, harang szóval, vagy a vasut robajával. Gyakran a zugás olyan, hogy a zeneszeti hangokhoz vagy egészen melódiához hasonlít. Az egyéni senszaciák rendszeren jelezni szokták a közeledő rohamot.

Ezen tüneteken kívül a fülszédülésnél kivétel nélkül undor és hányás mindig van jelen és ez is szokta bejárni a betegséget menetet, továbbá ajulás és főfájás; de ez utolsó két tünet nem állandó. Az érverés és a légzés rendszeren, a látás gyakran nagyon homályos; a hallás minden roham után gyengébb lesz, és a beteg csak akkor gyógyul meg, ha teljesen —

megsiketül. Így néz ki a Ménière féle fülszédülés.

Létezik azonban még egy kóros tünetcsoport, mely a leirt betegséggel feltűnően analog, és ez a tengeri betegség Napatbia. Mindkét esetben a közérzetnek egyensúlya meg van zavarva; mindkét esetben a beteges tünetek fejújás fülzúgás szédülés, sápadtság, és hideg verejtékben nyilvánulnak, mindkét esetben — fülszédülés — és tengeri betegségnél undor és hányás zárják be a rohamokat és biztosítanak a betegnek ideiglenes és aránylagos könnyebbülést, és végtére mindkét esetben gyengíti a horizontális helyzet a rohamokat. Nem-e keletkezik mintegy magától azon kérdés, hogy a tengeri betegség legalább részben a fül főmkelekében lévő félkör alakú iveknek sérüléseiben fekszik mint a Ménière féle fülszédülésnél, mely utolsó körülményt Högyes s kolozsvári egyetem kitűnő tanára legújabb élettani kísérleteivel oly szépen bebizonyított. Előadó ezek után boncz- és élettani bizonyítékokat sorol fel, melyek szerint kimutatni iparkodik, hogy — a tengeri betegség tüneteinek további kifejlődésének belső és külső okai következtében, egy a Ménière féle fülszédüléshez hasonló bántalom, azon különbséggel, hogy azon reflexnak kiindulási pontja, mely a fülszédülésnek első rohamát hozza létre a fülben fekszik, innét a a felemlített ideg összeköttetés segítségével leszáll a gyomorig, míg a tengeri betegséget elő idézi reflexnek kufforrása a gyomorban fekszik és anatómiai uton innét felszáll a fülig.

E szakosztályi ülésen fölkérte Kóvács József egyetemi tanár egy a holnapi napon tartandó értekezésre. A tanár ur megígérte, hogy a fertőzésekéről értekezni fog.

A természettudományi szakosztályt megnyitotta beszéddel Hunfalvy János, m. tud. akad. tag, mely után értekezett az éghajlati viszonyok változásának okairól, különböző tényezők befolyása alatt különösen a barometer befolyása az időváltozásra.

Ugyancsak a természettudományi szakosztályban, a Malborough College nagy hírű tanára a Modern vulcanologia címmel tart előadást.

A társasági és gazdasági szakosztályt a szép számmal egybegyűlt tagok előtt Dr. Király Ferenc nyitja meg érdekes és nagy figyelemmel végig hallgatott beszéddel, melyben kimerítően ismerteti hazánk gazdasági viszonyait és az éteren a legutóbbi években történt haladást. Majd az osztály elhatározván hogy külön alszakaszokra nem oszlik elnökének választja Gerlacy Gyula műgyetemi tanárt, jegyzőnek pedig — Simonffy Emilt és Gaiger Dezsőt és megalkalmatva nyilváníttja magát. Előnk indítványára egy bizottság küldetik ki annak megfontolására, miképpen lehetne elérni, hogy az ipar és kereskedelmi kamarak ezentul egyöntetűen jelentést küldjenek be a kormányhoz, különösen a mezőgazdaság állásáról. E bizottságba választatuak Simonffy Sámuel kir. tanácsos elnöke alatt Dr. Király Ferenc, Szűcs Mihály és Beke Mihály. Az ügyrend értelmében a szakválasztmányba Simonffy Sámuel Szűcs Mihály Domokos Kálmán, Ráthy István, Beke Mihály és dr. Vedródi Victor választatnak. Ezután dr. Vedródi Victor tartja ritka érdekes és osztatlan tetszésre talált értekezését „A Cognac gyártásról“, melynek bevezése után élénk eszmecsere fejlődik ki értekező és az egyes tagok közötti. Majd előnk kijelentvén, hogy holnap reggel 9 órakor Szűcs Mihály tanár fog értekezni „A terménybankokról“, az ülést berekeszti.

Délután egy órakor a természetvizsgálók ebédre a „Bikában“ gyűltek össze. Ebéd után a szakosztályok folytatták működésüket, és pedig az orvosi szakosztályban dr. Tordai Ferenc budapesti orvos „a bélhurtról a gyermekeknek“ tartott igen népszerű előadást; délután öt órakor pedig tudományos estély volt, melyen Autólik Károly aradi gymnasiumi tanár „a villámszikra s a kámlásáról, s a villámhatásáról“ tartott érdekes mutatóanyag kíséretében nagyszámú közönség előtt élvezetes előadást. Ezzel a nagygyűlés harmadik napjának programja ki lett merítve.

Hatvani debreczeni tanárról. (Értekezés: dr. Kiss Károlytól.)

Előadó rövid bevezetés után elmondja, hogy mi birta őt ezen mai előadás megtartására. Pár évvel ezelőtt azon gondolatra jött, nem lehetne-e a Hatvani-féle mondáknak

physikai alapot találni. Tanulmányozta Hatvani jellemét, működését és munkáit, melyre, mint legilletékesebb források a debreczeni ref. collégiemi könyvtár és physikai szertár szolgált.

Előadó első sorban azon munkákat ismerleti, melyekben a nép örökíti meg Hatvani emlékét, ezután pedig tudományos oldalról fogva fel a dolgot a komolyabb méltatás szavát a teljeseen valót.

Felolvassa koszosur költőnk Arany Jánosnak „Hatvani monda“ című költeményét, s ezután a Jókai féle mondákban (Magyar Faust) olvas fel pár érdekesebb részt — mely a hallgatóság között keletesebb hangulatot idézett elő.

A mondák egyike az volt, midőn Hatvani nagypéntek éjszakáján a czeled-utcai temetőbe s itt a földbe emelkedő tűzes kigyó szájából kikapott fekete könyvet. Haza siet s otthon, mintha három lehetlenséget kíván a megjelenő gonosz szellemektől, azokat rabjairá teszi.

Másik mondában a Hatvani ebédjét olvassa fel, a mely ebédén a falakon mindenféle zöldéggel termett, s Hatvani pompásan megvendégeli a város előkelőit s a török szultán, miután ő e napon éhen marad, szolgáit mind megszínöröztatja.

Ismereti ezután a Hatvani monda keletkezését, amit azt Szilágyi S. szilvási tanár a Vasárnapi Ujság egyik számában közli.

A Hatvani féle monda ugyanis legnagyobb részben Kazinczy S. hajdu-kerületi főorvosát ered, ki azoknak egyrészt a diákság és a nép ajkáról szedte össze s írta erős sarkasmussal a babonás népfelvilágosítására, megtoldván ezen munkáikat egy előjáró és utójáró beszéddel.

Ezen Kazinczy féle mondáknak eredeti kézírata a Szilvási J. bírókában van. Történelmi alapjuk ezen mondáknak csupán annyi lehet, hogy mivel a múlt században Hatvani volt nálunk az első, ki a physikai experimentumokkal (kísérletekkel) adta elő, kitűnő kísérleteivel annyira hatott a különben is eleven képződésű s örökké kedélyes diákságra, miszerint ezek készek voltak szeretett tanárukat, mint egy mystikus alakot, az utókor előtt is örökké emlékeztessé tenni.

Ezután áttér Hatvani életrajzára ismertetésére s felolvassa azt, úgy amint Révész Imre jeles egyháztörténetíró barátunk a Vasárnapi Ujságban közli.

Ismereti Hatvani munkáit s azokat egyenként be is mutatja. Hatvani 1718 ban Rimaszombathban magyar nemesi születtől született, elemi tanulmányait Losoncban végezve, felsőbb tanulmányok halgatására Debreczenbe jött. Itt az akkori nagy hírű tanárok oldalán mellélt elvégezve tanulmányait, külföldre a híres Baseli egyetemre ment.

Itt leginkább orvosi tudományokat hallgatott s 1748 ban a „betegségeknek az arczból való felismeréséről“ tartott értekezésével elnyerte az orvostudori oklevelet is. Mielőtt orvossá lett volna felavatva, már a papi vizsgálatot is letette. Baselben annyira megnyerte tanárai tetszését, hogy azok őt a marburgi akadémiára tanárnak ajánlották, ő azonban — miután már előbb meghívatták Debreczenbe tanárnak a mérten és bölcsészet tanzékre — „többre becsülvén a szegény sorsot a fényes helyzetnél“ a debreczeniek meglívását fogadta el. Helvezziaból Hollandiába utazott, — majd a Leydai akadémia theologiai tanzékre tanárul ajánlatot, s ez ajánlatot már az illető fejedelem is elfogadta, ő azonban a debreczenieknek tett ígérete mellett megmaradt, „mert jobban szeretem — ugymond — gyászos helyzetben lévő egyházunkat és a csekély jövedelmű tanári hivatalt hazánkban, mint Hollandia virágzó szabadságát és dús gazdag tanári fizetését.“

1749 ben foglalta el Debreczenben tanári székét, hol 37 éven keresztül nagyszorgalommal és kitűnő sikerrel működött. Ifjabb tanár korában a debreczeni osztatásban is részt vett. Ekkor tájban írta „Az uriszent vacsorára megtanított“ könyvecskéje című s Baselen 1760-ban megjelent művét.

Csakhamar, mint igen kitűnő orvosi ismerté és tisztelte nemcsak Debreczen városában, hanem a hazánk és távol földnek más vidéke is, rendkívül sikeres és meglepő gyógyításai ma is él a hagyományok ajkain. Ő ügyelt fel akkor a gyógytárakra s azokat tudományos kísérleteire is használhatta.

Működött a csillagászat mezején, meghatározta Debreczen földrajzi fekvését, leírta az 1769. aug.-ban feltűnt üstökös pályafutását, s az 1770. jan. 18-iki nagy szerű északi fényt; ezen és hasonló tudományos értekezései által a tudós külföldi figyelmét

nem csekély mértékben reczenre fordította.

Irott „A fejedelmi vallása és lelkiismeret“, „Mily nagy hasznos bölcsészetnek a theologia“, Hatvaninak ezen kitétele nélkül jelentő példányokon azonban alál az Auctor szót.

Tanítványai számszerűen kézi könyvtár Terjedelmétől természetesen tette 1777-ben jelentő kívül még több kisebb is hagyott hátra.

1781-ben II. József iskola ügyben ő küldte mokos Lajossal akkor veltsegi debreczeni bíró Hatvanit élete végére várhatóly meg se.

1781-ben a világjárása következtében a labá oly tanrendszert Hatvani örösen hitte, zött az ő végső és tisztelettel. Lemondott a vonatkozólag ezt írja rátorhoz:

„Nem tudom mit a publikumtól 33 esztendő után, hogy értésemre, hogy tovább szolgálatom nem tetszik, hogy a státiót eohasentem... Valamint soha sem szolgálatomat, úgy most sem. Remélem, ur isten rólam kegyeléstől váróam a jutalmak és akinek a hazán fogva mind a mai napigani kívántam és egykeztem... stb.“

1786 elején tehát pen letette hivatalát, a pedig bevezette 68 évnyáját.

Hatvani család Csatári Maria volt. Gy István, Maria és Julia Istvánnak latin nyelvűnek, s ő talán atyjának a római egyház kebele.

Előadó bemutatja az idők és viszontgegyelt életnagyságu arcvéres korában ábrázolt, nagy ívrét orvosi és hatók, oldalt halálfiók kersztfa es kehel, orvosi és lelkesi kétnak.

Vége Hatvani Nagy Pál főisk. tanár saggal összeszedett — két mutaja be kísérle. Érdekes darabok püs légezzivatvány 1742-2. Joh-George Cotta Mich. Kabai Repairit De feirattal. Több a légszülők igy egy nagy Heron labda stb.

Egy tantulus pol. Eggomb 1700-ból Egy lejtő, felfele Varázslampa töredékűvegen.

Egy czölőpuzsurógéyes balványnyal stb. lepő kísérleteit illeti, v a varázs lámpával és s melyeknek romjai a főtéményének lomtarabaiálhatók.

Ezekkel csinálta kísérleteit, melyeket a aztán megsokszorozva. Ezzel a physikai kötéttől előadás veget ér.

UJ DONOS

* A tegnapi sz nem udvariasságból m lepő sikerrel folyt le. T sei és jó lélekkel mőtársulataink részéről a működvelekből állana tunk feleltébb rosszabb szereplőkről kitűnő m szüke miatt nem lehetne kellene mondaní mindről, nevezetesen: teljes magukat; tudták szere fel fogással és sikerrel helyeg tejesen elfeledtük velők gyönyörködöttetn

Befizetés	Értékpapír	Utolsó árfolyam		Befizetés	Értékpapír	Utolsó árfolyam		Befizetés	Befizetés	Utolsó árfolyam		
		penz	áru			penz	áru			penz	áru	
	Államadósságok.				d) Közlekedési vállalatok.				6%	Pesti magy. ker. bank.	101.25	101.50
	M. vasuti kölesön 120 frt.	131.—	131.50	500	Alföld-fümei vasut.	445.—	460.—	5%	"	"	101.50	102.—
	Magy. gömöri áll. záogl. 5%	88.50	89.—	200	Déli vasut.	163.—	164.—	7%	"	"	—	—
	M. kel. vas. államkötv. 5%	106.50	107.—	500	Északkeleti vasut.	163.—	163.—	6%	"	Kisbirtokos. föld.-int.	—	—
	M. kel. v. áll.-k. ar. v. ez.	115.50	119.—	160	Erdélyi vasut.	—	—					
	M. kir. nyer.-köles. 100 forint	117.—	118.—	200	Győr-sopron-ebenfurti vasut.	147.—	148.—					
	Magy. kir. nyer.-köles. 50 frt.	109.25	119.75	200	Kassa-oderbergi v.	159.—	160.—					
	Tiszai és szegedi köles. 4%	—	—	1600	Magyar-galicziai vasut.	166.—	167.—	200	5%	Alföld-fümei vasut.	96.—	96.—
	1871. magyar államkötvény 5%	—	—	300	Magyar nyugoti vasut.	218.—	219.—	200	5%	Battaszék-dombv. zék, v.	91.75	92.—
	1873. " " "	118.60	118.90	200	Pécs-barcsi vasut.	—	—	300	5%	Dunagőzhajóz. társ.	—	—
	Magy. aranyjárdék adóm.	98.—	98.50	200	Osztr. államvasut.	—	—	100	5%	Eszakkéleti vasut.	—	—
	Földteherment. kötv. magyar	95.—	96.—	200	Osztrák dunagőzhajózási társ.	—	—	200	5%	M. nyugoti v. 1874 ki b.	91.—	91.50
	Földteherm. kötv. magy. zár.	95.—	96.—	200	Budai hegyháza	428.—	431.—	200	5%	I. erdélyi vasut v.	91.—	91.50
	" kötv. temei	94.—	95.—	100	Pesti közuti vasp.	—	—	100	5%	Kassa-oderb. (ezüst)	—	—
	" kötv. 1867. zár.	95.75	96.25	500				500	5%	L. erdélyi vasut v.	—	—
	" kötv. horvátországi	92.—	93.—	100	e) Takarékpénztárak.			200	5%	B.-pesti lánczhid	103.50	104.—
	" kötv. erdélyi	97.25	97.50	1000	Országos központi	535.—	540.—	100	5%	Lloyd és tőzsde-épület	97.—	98.—
	M. orsz. jel. urb. váltás. kötv.	—	—	200	Pesti hazai első	1650.—	1650.—	100				
	Szőlődézima váltás. kötv.	—	—	200	Egyesült bpesti fős.	540.—	542.—					
	M. k. kamatozó kincst. utal.	—	—	102	Pesti külvárosi	131.—	132.—					
	Pestvárosi köles. 1870-ból 6%	104.25	104.75									
	Bankrészvények.				f) Különbé vállalatok.							
	a) Bankok.			105	Alagut	110.—	111.—					
200	Általános magy. mun. hitelint.	202.—	210.—	150	"Franklin" társulat	148.—	150.—					
200	Angol-osztrák bank	121.—	122.50	400	Ganz-féle vasöntőde és gépgy.	650.—	653.—					
100	Kisbirtok. földhitelintézet	—	—	80	Gschwind-féle szeszgyár	400.—	405.—					
80	M. általán. földh.-részv.-társ.	—	—	200	Gyapjamosó bizom. I. m.	—	—					
100	M. ait. hitelbank	303.—	303.—	85	Kereskedelmi épület	545.—	555.—					
140	Magyar jelz. hitelbank	214.—	112.—	200	Könyvnyomda "Athenum"	529.—	532.—					
140	Magy. leszámítoló és pénzv. b.	107.50	108.—	100	"Pesti	765.—	775.—					
160	Osztrák hitelbank	309.60	309.80	400	Kőszénb. és Téglagy. Drasche	170.—	171.—					
100	Osztr. magy. bank	825.—	828.—	200	Salgó-tarjáni kőszénbánya	119.—	121.—					
600	Pesti magy. keresked. bank.	—	—	100	Salgó-tarjáni vasfinomító	149.25	149.75					
	b) Biztosító-társaságok.			200	Schlick-féle vasöntőde	216.—	218.—					
500	Első m. ait. b. tars.	3550.—	3600.—	500	Serfőződe első magyar	600.—	605.—					
300	Pannónia viszontbiztos. társ.	1130.—	1150.—	200	Serfőződe első magyar	305.—	307.—					
300	Unio viszontbizt. intézet.	—	—	200	Sóskuti kőbánya	42.—	45.—					
	c) Gőzmalmok.			200	Spodium- és Csontliszt-gyár	277.—	282.—					
500	Concordia malom	455.—	460.—	200	Tégla- és mészegető ujlaki	107.—	108.—					
500	Első budapesti malom	1050.—	1075.—	160	Gőztéglagyár kőbányai	284.—	286.—					
200	Erzsébet malom atv. jog. nélk.	169.—	170.—		Záloglevelek.							
500	Henger malom	515.—	525.—	5 1/2 %	magy. földh. int. pap. é.	101.75	102.—					
160	Luiza malom	205.—	207.—	5 %	" " " "	100.—	100.25					
200	Mónárok és sütők malma	324.—	326.—	4 1/2 %	" " " "	94.50	95.—					
1000	Pannónia malom	930.—	950.—	5 %	" " " ar. v. ez	116.75	120.—					
300	Victoria malom	350.—	350.—	5 1/2 %	" " " jelzálogbank	101.25	101.50					
				6 %	" " " ait. földh.-r.-társ.	—	—					
				5 1/2 %	" " " " "	—	—					

Előfizetési pénzt...
TELEGGI K. LA. KAROLY könyv...
Előfizetési pénzt...

Lajos
Nem szent, nem a vallás mit...
nem a vallás mit...
zett nevek, de a...
ben nagy emberek...
nelemben azok, ki...
rium utmutatása s...
névünnepek.

Ha nagy font...
unk az István na...
szempontból, épen...
got kell tulajdonit...
napnak is ugyanaz...
Ha fontos az,

kezünk az alkotó...
fontos, hogy ne fe...
az alkotásnak legna...
dicsőséget szerzett...
veszélyre jutott alko...
uj utra terelte s ez...
zadokra biztosította...
Ha megünnepe...
ván király emléket...
pelünk a Nagy L...
Lajos névünnepe...
Üssük fel a tör...
gyarapodó könyvet...
az avult lapokba, t...
gyászos irás között...
is, mely a zivataros...
ma is vakító fény...
tündöklő lapok leg...
zonnal az, midőn...
gyar hatalmát háro...
nak csobogása hird...
josnak uralkodásána...

H I R D E T E S E K

Az eredeti Singer varrógépek

ismét fényes bizonyosságát adták ezülszerűségüknek, amint azt a forgalom emelkedése is tanúsítja, mert a múlt évben **több mint fél millió** vagyis 561.306 db eredeti Singer-gépet árusítottak el, mely több mintegy huzásdát teszi a világ összes varrógép-árusításának. Jóság és munkaképesség ezen gépeknek, valamint széleskörű szerkezete, melyek által ezek folytonosan fokélyesbítettek, tették ezen rendkívüli eredményt lehetővé, és az eredeti Singer varrógépeket úgy a háztartás denemű iparos céjára, legkedveltebb varrógéppé a világon. — Ezen gépek jelenleg az utónnan **módosított alvannyal** szállított atnak, melyeknek előnye mindennek föltt az, hogy az előbbi köny nyen m egköpő és lármás járva a fűlknél, zaitalanab és könnyebb járásnak s megkopásnak kitéve mincesek, kezelésük pedig gyengébb alkotásu vagy idősebb egyéneknek sem káros.

„Eredetiek” ha a gépek az itt látható gyári jegyet a gép karján s álláron, hetti egy forint töltés mellett árusítatnak el.

NEIDLINGER G. Debreczen, Piactutca 2145.

Igervények.

Hitelintézebi 1864-ki Állam Tiszaszab. sorj.

1882. September 1. 1882. September 1. 1882. szeptember 15-én huzás

F Ö N Y E R E M É N Y

150.000 frt. 200.000 frt. 100.000 frt.

5 frt. 4 frt 50 kr. 2 frt. bélyeggel együtt.

A három együttl 11 forint.

Az iparigyesletli takaréki és hitelintézetnél.

Az eredeti sorsjegyek bármikor és bárki által megtekinthetők.

Legjobb minőségű Gyarmatárak !!

postu ujján, bérmentre, a következő j...
tanyos árakban 5 kilóként a legszolidabb
kiszolgálással.

Rio reell erős, szapora	3.30
Bécsi vegyíték extrafinom	4.90
Bécsi vegyíték kitűnő	4.30
Hamburgi vegyíték	3.75
Asztali rizs extra f. tisztasemű	1.60
Asztali rizs legf. nagyszemű	1.40
Asztali rizs finom. durvaszemű	1.15
Gyöngy-Ságo valódi keletindiai	1.75
Sultan-Rosin magtélkül	2.60
Elemé-Rosin legnagyobb, jó	2.—
Mandina édes legnagyobb	4.95
Borsó fekete legjobb	3.45
Piment vagy szegfűszeg	3.—
Uj Matjeshering, legjobb 30	1.75

Kérem, a czégetmet az utánzóléval el nem oserélni!

SCHALLZ Altonában, Hamburg mellett. Fennáll 1864. óta.

A „DEBRECZENI Danton és DUMAS SÁNDOR” című történelmi ELSŐ KÖNYV II. Az e b

Ezen kártya köve mazva:

1. Ostendei osztrák tekintettel a jelen évszázad dőnczálta hozatva Hol egyenesen a tengervíz hogy az asztalon nyitott tasanak ki.
2. Osmazon leves.
3. Egy, 7—8 font teletöme Pengord szar csak golyó alakúva nem
4. Egy nagy rajna szegélyezve; eleven érk Párisba, erősen befőző borban elkészítve.
5. Fűrjek szarvasg ökörvölével piritott ken bazsaiokom fűvel elkész
6. Egy folyóvízi megtöltve s ráktejfeles
7. Egy fáczán ab egy darab a la doubie
8. Parej, fűrj zsir